

El darrer Cànon

*Llavors
una casa en silenci és el recer
preferit, i una música lenta tal vegada
la millor companyia.*
Miquel Martí i Pol, Suite de Parlavà

David Serrano i Blanquer
1r Premi Frater'95 (Lleida)

Recolzat a la barana rovellada del balcó, m'havia adonat que la seva finestra romania tancada i l'interior obscur, i això m'ho havia de prendre com un mal averany.

Havia sortit al balcó –com era habitual quan em tancava a treballar– per tal de refer-me de l'ambient enrarit que l'olor enterbolidora de tabac negre barrejada amb el romàtic dels mobles deixava en el meu estudi; i, d'allí estant, mentre oxigenava el cervell i reordenava els pensaments, tenia per costum de regalar els meus ulls saltant de balcó en finestra o de terrats en mansardes d'aquell veïnat vell i amb gust de ranci que m'envoltava. El meu petit i estret balconet donava als minúsculs i atapeïts patis interiors, curulls d'enreixats mal girbats per on funambulaven sovint gats de tota mena, bugades immaculadament esteses i el serpentejar exhuberant i incontrotat de l'heura per arreu on fos possible ocupar espai o enfilarse. És per això que em deixava portar per aquella pau encalmada, tan allunyada de l'enrenou del carrer i que, en canvi, solia amarar-se de les més diverses i flairants olors culinàries, dels refilaris més aguts de cadeneres i passarells resignadament engabiats i, és clar, d'un temps ençà, d'un bon repertori melòdic que suposava que, a partir d'aquella nova inesperada, desapareixia per sempre més.

Les siluetes fantasmalment augmentades dels felins avorrits i endormiscats es dibuixaven a contrallum en les parets escrostonades enmig d'un ambient estranyament silencios i de l'aparició d'una ràpida, espessa, obscura i feixuga nuvolada que enclotava, per moments, un ambient glaçat i immòbil que no semblava sinó ratificar els pressentiments inicials: ni melodies, ni reflets, ni els dolços taral·lejars de les àvies bressolant els nêts a sota dels tendals mal engiponats dels seus enselvatanats terrats. Tothom restava a dins a casa, silencios però alhora amantent, escoltant el crepitjar de les closques d'ametlles enceses en les llars o contemplant el fum espurnejant de les xemeneies més altes rere el bal dens i esblanqueït de l'alè que enterbolia i desdibuixava les seves imatges amagadisses. Algunes persianes es deixaven caure a batzegades però suaument, avançant-se als primers llampecs.

Sonà el primer tro, que retronnyí a bastament en terres i vidres per la seva proximitat, i, com un perllongament eufònic, començà a percebre's l'inici d'una melodia que se m'havia fet quotidiana d'un temps ençà... des que l'avui absent s'havia instal·lat en aquell pis, ara faria un parell de mesos; només un parell de mesos i, en canvi, semblava que hagués format part del

nostre petit món des de sempre... La identificació de les primeres notes llargues i feixugues del baix continu sortides de la mateixa ànima del tro amb el *Cànon*, de Pachelbel, m'esborronaren i, inconscientment, em predisposaven a l'entrada rítmica de les seves veus: aquells tres violins tan familiars als quals ja no seguiria, suposava que mai més, un quart...

Queien les primeres gotes i jo em trobava allí, més que no recolzat, anusat a la barana, immobilitzat per la cadència d'aquelles dolces i entristides notes –qui gosava fer-les sonar, ara? O és que es tractava d'un involuntari homenatge de comiat?–, quan un llampec fulgurant il·luminà la seva estança tancada i, per uns instants, quasi eterns, reflectí, com si d'un *flash* omniscient es tractés, per darrera vegada el seu interior: completament buit.

L'entrada del primer violí, suaument, dolçament, acompanyant les denses gotes que clapaven i amaraven el sòl tot fent ascendir aquella incomparable flaire d'humitat barrejada amb gespa acabada de segar, em repetia una vegada i una altra aquella imatge deseparada i esquelètica. Alhora, el retentir greu d'una nova tronada em féu recordar que també en un dia de tempesta com el d'avui vaig descobrir la seva presència entre nosaltres. Jo em trobava abstret en una lectura intrascendent quan, estranyat per l'inici d'una dolça melodia, vaig sortir al balcó per tal de descobrir-ne la procedència: i ell era allí, amb la finestra entreoberta, amb un aire ensenyorit i tibet que intentava de dissimular el seu esblaimament, assegut en una cadira de vímet intentant de fer una quarta entrada en el *Cànon* que ara continuava lliscant en el mateix ambient humit i plujós de llavors. Concentrat, ert, amb la mirada profundament abstreta, resseguia amb suavitat i extremada habilitat l'instrument; se'l veia ja extraordinàriament magre i xuclat, però, malgrat tot, conservava encara aquells trets característics de qui ha viscut amb intensitat totes les petites coses de la vida.

La pluja s'ensenyoria mecànicament en un ambient de gairebé total obscuritat i la incorporació puntual i sensual del segon violí a la melodia se'm confonia amb el repiquetejar de les gotes en els vidres. Mentrestant, el so greu i pautat del baix era substituït per un aparat elèctric que començava a prendre un paper rellevant. Llampegava i tronava al ritme lent i profund del baix. Confús i alterat, intentava amb els ulls closos d'imaginar-me'l de bell nou allí, fent ondular la seva llarga cabellera rossa i brillant al ritme melòdic i calculat però alhora tan poc mecànic d'aquell instrument de corda que sem-

blava, més que no extreure'n notes, bressar curosament. De vegades, introduïa algunes variants pròpies, que ara no sabria dir si eren fruit de la seva gran capacitat d'improvisació o del fet que les seves facultats estaven ja d'alguna manera disminuïdes.

Continuava llampegant i tronant al ritme constant del baix... Inicialment, els dos o tres dies que durà la seva primera tempesta entre nosaltres, suposo que encara desconeixia que el fet d'acompanyar aquella melodia esdevenia un regal de goig inesperat i alhora un dolor compartit per part d'un veïnat gens acostumat a aquestes sinceres ofrenes, però, ben aviat, tot just quan pogué sortir al seu terradet per prendre bé l'alè i iniciar de nou els seus lents i espaiats assajos, substituï la mirada fonda i perduda per un cert rictus gens forçat, sabedor ja que era escoltat, gaudit i acompanyat pel seu invisible però present públic inevitablement incondicional.

L'aigua xipollejava amb més insistència encara, alegre i aliena, procedent de teulades i canals. El brandar de les campanes anunciava que tocaven a difunts.

Ell s'havia convertit, sense voler-ho, en el centre de la vida d'aquell grup de cases i ancians i ens havia permès d'adquirir una perspectiva nova a través d'unes notes extremes amb una exquisidesa i elegància indescriptibles.

Refermava encara més el llampegar i el tronar, ara amb un ritme accelerat que sobrepassava amb rapidesa i freqüència la insistència feixuga del baix. El soroll corcò de la pedra era tan intens i insistent que gairebé semblava impossible de seguir la incorporació del tercer violí en una nova societat a tres que encetava amb un major volum i intensitat el mateix ritme constant i mantingut de sempre però alhora ara més enjogassat i accelerat per la utilització de les fuses. Aquest era precisament el moment que solia aprofitar per a fer l'entrada triomfal, que ja tothom esperava; però ara, aquesta entrada no arribava i el ritme paral·lel al de la calamarsada es mantenia enmig d'una foscor aclaparadora sols trencada pels ràpids i fulgurants llampecs, que convertien cases i teulats en cadavèriques siluetes estantisses que feien estremir tant o més que quan empenia, sobretot darrerament, i desfigurat ja pel dolor que el consumia cada volta amb més intensitat, el fragment de la 6a Simfonia de Dvorák del començament de *Sherzo (Furiant)*, *Presto*. Ho feia amb tal força i fermesa alhora, amb tal ritme i virulència, que ens

deixava a tots pendents de les anades i vingudes constants de la seva cabellera, del saltironar a una velocitat incomprendible per a nosaltres de l'arc i de la dansa esbojarrada de mil funambulistes sobre les cordes dels seus dits llargs i esvelts. Formava un tot uniforme però embogit i originava uns instants màgics de catarsi patètica amb la contemplació d'aquella ànima ja fugissera en uns breus però inacabables instants d'arravatament furiós i animal de revolta contra el seu destí, ja dibuixat definitivament i contra el qual res podia oposar més que les seves esperances posades en el so agònic extret d'aquell instrument i que el portaven fins a l'extenuació més fonda. Llavors, involuntàriament, el seu so es diluïa temporalment i hom es mantenia atent només al

seu alenar a tot estrop fins que, cada vegada amb menys freqüència, li era possible de reprendre les seves interpretacions.

Contristats pel soci silencià, l'arborament i l'extremat volum dels tres violins començava a decaure i era seguit per una subtil cadència harmònica, alhora que la calamarsa cedia en intensitat i els llamps i trons anaven deixant un ressò cada volta més allunyat i menys punyent. El cant enrogallat i profund de les campanes ens recordava una vegada i una altra la seva absència.

Els últims dies, amagat sota mantes curosament camforades i suors febrívols, intentava inútilment de retrobar el virtuosisme interpretatiu, però les veus precedents esdevenien frenèticament fugisseres. Malgrat tot, intentava no desistir encara; maldava per no malbaratar les darreres esperances de supervivència i, amb el violí premut contra el pit convuls, fruïa rememorant una vegada i una altra el *Cànon*, el qual, ara, allunyat l'epicentre de la tempesta, seguia el seu curs habitual amb la veu disbauxada dels tres violins escampant-se per arreu.

Encara plovia, ara suauement; i encara llampegava i tronava al lluny entre el dringar de les campanes insistents.

Silenci presagiós, ahir ja ningú no la hi va tornar a posar. Només una petita espelma espurnejant dibuixava ombres fugisseres en l'interior de la seva estança.

Algunes persianes tornaven ara a alçar-se, esforçadament, oferint tènues llums interiors, i la melodia arrodonia els darrers compassos i s'anava fonent en el xipolleig compassat de les darreres gotes.